

PEASEKRETARIAAT

I PEADIREKTORAAT – INIMÕIGUSED JA SEADUSANDLUS

INIMÕIGUSTE DIREKTORAAT

*EUROOPA SOTSIAALHARTA JA EUROOPA SOTSIAALKINDLUSTUSE KOODEKSI
OSAKOND*

Strasbourg, 05.02.2013

GC(2013)3

**VALITSUSE KOMITEE
EUROOPA SOTSIAALHARTA
JA EUROOPA SOTSIAALKINDLUSTUSE KOODEKSI**

127. koosolekul
(Strasbourgis 27.05 kuni 31.05.2013)
(Euroopa Nõukogu Agora tuba G 01)

**ARUANNE JA JÄRELDUSED
EUROOPA SOTSIAALKINDLUSTUSE KOODEKSI
JA SELLE PROTOKOLLI
RAKENDAMISE KOHTA**

RIIKIDES:

**SAKSAMAA, BELGIA, KÜPROS, TAANI, HISPAANIA, EESTI, PRANTSUSMAA, KREEKA,
IIRIMAA, ITAALIA, LUXEMBOURG, NORRA, HOLLAND, PORTUGAL, RUMEENIA,
ÜHENDKUNINGRIIK, SLOVEENIA, ROOTSI, ŠVEITS,
TŠEHHI VABARIIK JA TÜRGI**

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide ja soovitude kohaldamise ekspertkomitee aruanne ja järeldused Euroopa Nõukogu peasekretärile esitatud aastaaruannete kohta, mis käsitlevad Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi ja selle protokollide rakendamist

1. Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi artikli 74 lõike 4 alusel Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ja Euroopa Nõukogu vahel sõlmitud kokkuleppe järgi saatis Euroopa Nõukogu peasekretär Rahvusvahelise Tööstööbüroo peadirektorile 21 aruannet, et konventsioonide ja soovitude kohaldamise ekspertkomitee (mida peetakse koodeksi eespool nimetatud sätte kohaselt ILO samaväärseks üksuseks) need oma 2012. aasta novembrist detsembrini toimuval 83. istungil läbi vaataks.

2. Nende hulka kuulusid järgmiste riikide aastaaruanded: **Saksamaa** (41. aruanne), **Belgia** (42. aruanne), **Küpros** (19. aruanne), **Taani** (39. aruanne), **Hispaania** (17. aruanne), **Eesti** (seitsmes aruanne), **Prantsusmaa** (25. aruanne), **Kreeka** (30. aruanne), **Iirimaa** (39. aruanne), **Itaalia** (27. aruanne), **Luxembourg** (44. aruanne), **Norra** (45. aruanne), **Holland** (45. aruanne), **Portugal** (27. aruanne), **Rumeenia** (esimene aruanne), **Ühendkuningriik** (44. aruanne), **Sloveenia** (seitsmes aruanne), **Rootsi** (45. aruanne), **Šveits** (34. aruanne), **Tšehhi Vabariik** (kümnes aruanne) ja **Türgi** (31. aruanne). Komitee on kõik eespool nimetatud aruanded läbi vaadanud. Komiteel on hea meel näha, et riikide aruandeid käsitlevast 21 järeldusest üheksal puhul tuvastas ta, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokollide heakskiidetud osade täielikku rakendamist. Viiel juhul tehti järeldus tingimusel, et saadakse selgitusi teatud punktide kohta. Kuue riigi järeldustes juhib komitee tähelepanu koodeksi või selle protokollide teatud osade rakendamisel tekkinud praegustele probleemidele: **Iirimaa, Holland, Ühendkuningriik, Sloveenia, Rootsi** ja **Tšehhi Vabariik**. Komitee väljendab erilist muret Kreeka olukorra üle, kus üldine sotsiaalkindlustushüvitiste vähendamine halvendab koodeksi alusel tagatava kaitse ulatust. Komitee järeldused üksikute aruannete kohta võetakse kokku punktides 5–25 ja esitatakse täielikult käesoleva aruande lisades I-XXI. Komiteel on au esitada Euroopa Nõukogule oma aruanne ja järeldused 2012. aasta kohta.

3. Eelmises aruandes esitas komitee koodeksi osapooltele üldise nõude, mis puudutas koodeksi artikli 69 rakendamist, paludes neil vaadata põhjalikult üle riigi sotsiaalkindlustussüsteemi seadusesätteid ja praktilised protseduurid, mis on mõeldud selleks, et inimesed saaksid kasutada täielikult oma õigusi teabe ja nõuannete saamiseks, regressi- ja apelleerimisõigust, õigust olla esindatud mittetulundusühingute ja ametiühingute poolt ning kasutada nende abi ja õigust teavitada pädevaid asutusi ja järelevalveorganeid sotsiaalkindlustuse haldusasutustes aset leidvast ametiseisundi kuritarvitamisest ning nõuda nende sekkumist. Komitee edastab individuaalsed nõuded riikidele, kes pole veel vastavaid andmeid esitanud (Küpros, Norra, Portugal, Ühendkuningriik ja Türgi). Komitee soovib tänada valitsusi täiendavate pingutuste eest. Komitee leiab, et esitatud teavet peab kontrollima Euroopa Sotsiaalharta ja Euroopa Sotsiaalkindlustuse Koodeksi Valitsuskomitee eesmärgiga töötada välja põhimõtted, mis

aitaksid riikidel koodeksi artiklit 69 paremini rakendada, võttes eeskujuks sarnase töö, mis on tehtud koodeksi artiklis 20 kasutatud sobiva töö mõistega.¹

4. Eelmises aruandes märkis komitee, et sotsiaalkindlustuse hea haldamine sõltub info- ja suhtlustehnoloogia ning elektroonilise sidevormide spetsiifiliste standardite tulemuslikust kasutamisest pooltevahelises suhtluses sotsiaalkindlustuse teemadel. Nende standardite uurimiseks esitas komitee koodeksi lepingupooltele üldise nõude koodeksi artikli 71(2) rakendamise kohta, paludes neil selgitada seadusandluse struktuuri, mis reguleerib üksikisiku ja sotsiaalkindlustusasutuste vahelise elektroonilise suhtluse valdkonda, ning tuua välja, kas sotsiaalkindlustuse valdkonnas on võetud vastu konsolideeritud või kodeeritud protseduurinorme. Komitee märgib, et kahes viimases aastaaruandes esitas nõutud teabe kümme koodeksi lepingupoolt. Komitee soovib tänada nende riikide valitsusi täiendavate pingutuste eest. Komitee esitab individuaalsed nõuded riikidele, mis pole veel nõutud andmeid esitanud (Küpros, Taani, Prantsusmaa, Kreeka, Iirimaa, Luxembourg, Norra, Portugal, Šveits, Tšehhi Vabariik).

* * *

5. Saksamaa puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolliga heakskiidetud osade täielikku rakendamist. Saksamaad puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas I.

6. Belgia puhul, kes on võtnud vastu kõik koodeksi ja protokolliga osad, leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad kõigi nende dokumentide heakskiidetud osade täielikku rakendamist, eeldusel, et esitatakse nõutud andmed. Belgia puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas II.

7. Küprose puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad heakskiidetud koodeksi osade (osad III–VI, IX ja X) täielikku rakendamist; vajalik on üksikasjalikud andmed VII osa kohta. Küprost puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas III.

8. Taani puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolliga heakskiidetud osade (osad II–IX) täielikku rakendamist. Taanit puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas IV.

9. Hispaania puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolliga heakskiidetud osade (osad II–VI, VIII ja IX) täielikku rakendamist. Hispaania puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas V.

10. Eesti puhul leiab komitee eelmistele järeldustele vastuseks esitatud selgituste põhjal, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi heakskiidetud osade täielikku rakendamist (osad II–V ja VII–X), eeldusel, et esitatakse nõutud andmed. Eestit puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas VI.

11. Prantsusmaa puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolliga heakskiidetud osade (osad II ja IV–IX) täielikku rakendamist. Prantsusmaad puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas VII.

12. Kreeka puhul leiab komitee, et riigi halb rahaline ja majanduslik olukord ja ühiskondlikud kokkuhoiumeetmed, mis seaduses ja praktikas on kasutusele võetud, on muutnud küsitavaks riigi sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse ning põhjustanud paljude sotsiaalkindlustushüvitiste vähendamise, ohustades kõigi koodeksi heakskiidetud

¹ Juhis sobiva töö mõistele töötuskindlustuse kontekstis. Vastu võetud Sotsiaalkindlustuse Ekspertkomitee (CS-SS) poolt neljandal kohtumisel (Strasbourg, 24–26.03.2009).

osade (osad II, III, V, VI, VIII, IX ja X) rakendamist. Kreekat puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas VIII.

13. Iirimaa puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad heakskiidetud koodeksi osade (osad III–V, VII ja X) täielikku rakendamist; vajalik on vaadata üle haigus- ja töötushüvitiste saamise õiguse andva perioodi pikkus. Iirimaad puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas IX.

14. Itaalia puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi nelja heakskiidetud osa (osad V–VIII) täielikku rakendamist. Itaaliat puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas X.

15. Luxembourggi puhul, kes on võtnud vastu kõik koodeksi ja protokolli osad, leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad kõigi nende dokumentide heakskiidetud osade täielikku rakendamist, eeldusel, et esitatakse nõutud andmed. Luxembourggi puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XI.

16. Norra puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad kõigi koodeksi heakskiidetud osade (osad II ja IV) ning protokolli heakskiidetud osade (osad III, V, VI, VII, IX ja X) täielikku rakendamist. Norrat puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XII.

17. Hollandi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad heakskiidetud koodeksi ja protokolli osade (osad II–V, VII, VIII ja X) täielikku rakendamist, v.a protokolliga muudetud osa IX. Hollandit puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XIII.

18. Portugali puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad kõigi koodeksi heakskiidetud osade (osad II ja VIII) ning protokolli heakskiidetud osade (osad III–V, VII, IX ja X) täielikku rakendamist. Portugali puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XIV.

19. Ühendkuningriigi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi II, IV, V ja VII osa täielikku rakendamist, eeldusel, et esitatakse III osa puudutavad andmed. Ühendkuningriiki puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XV.

20. Rumeenia puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi heakskiidetud II, III, V, VII ja VIII osa täielikku rakendamist, eeldusel, et esitatakse nõutud andmed. Rumeeniat puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XVI.

21. Sloveenia puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi heakskiidetud osade (osad II–VIII ja X) täielikku rakendamist, eeldusel, et töötuskindlustus- ja töövigastushüvitiste maksmise peatamise alused viiakse kooskõlla koodeksi artikliga 68. Sloveeniat puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XVII.

22. Rootsi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi heakskiidetud osade (osad II ja VIII) ja protokolli heakskiidetud osade (osad III, V, VII, IX ja X) täielikku rakendamist, v.a IV osa, kus töötuskindlustushüvitise ooteaeg ületab protokollis kehtestatud limiiti. Rootsit puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XVIII.

23. Šveitsi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolli heakskiidetud osade (osad V–VII, IX ja X) täielikku rakendamist. Šveitsi puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XIX.

24. Tšehhi Vabariigi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi ja selle protokolli heakskiidetud osade (osad II–V ja VII–X) täielikku rakendamist, eeldusel,

et taastatakse õigus vähendatud pensionile pärast 15 kindlustusaastat. Tšehhi Vabariiki puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XX.

25. Türgi puhul leiab komitee, et siseriiklik seadus ja tava jätkavad koodeksi heakskiidetud osade II–VI ja VIII–X täielikku rakendamist. Türgit puudutavad järeldused on esitatud aruande lisas XXI.

Lisa VI

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide ja soovitude kohaldamise ekspertkomitee järeldused Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi ja selle protokollide rakendamise kohta Eestis

Eesti on kiitnud heaks koodeksi kohustused osades II (arstiabi), III (haigushüvitised), IV (töötuskindlustushüvitis), V (vanaduspension), VII (peretoetused), VIII (emahüvitis), IX (invaliidsuspension) ja X (toitjakaotushüvitis).

Koodeks jõustus Eestis 20.05.2005. Koodeksi artikli 74 lõike 4 alusel Euroopa Nõukogu ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt vaatas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide ja soovitude kohaldamise ekspertkomitee oma istungil läbi Euroopa Nõukogule esitatud Eesti Vabariigi Valitsuse seitsmenda aastaaruande nimetatud vahendi rakendamise kohta.

Läbivaatuse tulemusena ja eelmistele järeldustele vastuseks esitatud selgituste põhjal leiab komitee, et Eesti seadus ja tava rakendavad täielikult koodeksi heakskiidetud osi, eeldusel, et esitatakse täiendavaid andmeid järgmises küsimuses.

III osa (haigushüvitis), koodeksi artikkel 18. Ravikindlustuse seaduse lõigu 57(1), (2) ja (5) alusel ei maksta haigushüvitist rohkem kui 182 järjestikuse päeva eest haigusjuhtumi kohta, kuid mitte rohkem kui 250 kalendripäeva eest aastas. Võrdluseks lubab koodeksi artikkel 18 piirata haigushüvitise maksmise kestust 26 nädalaga (182 päevaga) iga haigusjuhtumi puhul, kuid ei luba panna koondpiirangut päevade arvule, mille võrra seda aastas maksta tuleb. Selle mittevastavuse hindamisel öeldakse aruandes, et juhtumid, kus inimene on ühe kalendriaasta jooksul haige üle 250 päeva, on üsna harukordsed: kui inimene jääb haigeks aprilli lõpus või hiljem, oleks tal õigus saada haigushüvitist ka järgmisel aastal veel 250 päeva eest, mis pikendaks seega maksimaalset perioodi 500 järjestikuse päevani. Komitee soovib selles suhtes märkida, et 500 päeva pikkuse koondlimiidi kehtestamine haigushüvitise maksmisel kahe kalendriaasta pikkuseks perioodiks oleks kaitstud inimestele soodsam kui praegune 250 päeva pikkune limiit ühe aasta kohta. Protokolliga muudetud koodeksi artikkel 18 lubab määrata limiidiks 546 päeva (78 nädalat) kolme järjestikuse aasta jooksul. ***Seetõttu palub komitee valitsusel kaaluda neid võimalusi kohaste matemaatiliste andmete alusel ning samuti võimalust säilitada piirang üksnes järjestikuste päevade arvule iga haigusjuhtumi kohta.*** Komitee soovib juhtida valitsuse tähelepanu ka asjaolule, et vastavalt aruandes näidatud kaitstud rahvastiku osakaalule ja makstud hüvitiste tasemele on Eesti valmis kiitma heaks protokolliga muudetud koodeksi III osa kohustused (haigushüvitis).

Sotsiaalkindlustus ja vaesuse vähendamine. Komitee märgib, et kuigi aruanded näitavad koodeksiga määratud miinimumnormide rakendamist riigis, töid hiljutised riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi arengud kaasa kokkuhoiumeetmed, mis vähendasid sotsiaalkulusid ja süsteemiga antavaid hüvitisi vaesuse leviku vähendamiseks. Euroopa majandus- ja finantskriisi kontekstis näeb komitee valitsusel kohustust hinnata koos sotsiaalpartneritega vaesuse levikut riigis, eriti väikese sissetulekuga inimeste hulgas. Komitee tuletab meelde, et sotsiaalkindlustussüsteem ei täida oma rolli, kui selle hüvitised ei suuda hoida töötajaid ülalpool vaesusepiiri; sellises olukorras leitakse, et riik ei täida põhikohustusi koodeksi artiklite 70(3) ja 71(2) alusel. ***Arvestades, et vaesuse vältimine ja vähendamine on üks koodeksi põhieesmärke, nõuab komitee, et valitsus edastaks järgmises aruandes uusima ja ammendava statistika vaesuse dünaamika kohta riigis, sh aktiivse rahvastiku, pensionäride***

ja laste seas, ning sotsiaalhüvitiste miinimumsummade kohta võrreldes kehtestatud vaesusepiiriga.